

Utgångspunkter för val av exempeluppgifter för samhällskunskap åk 6.

Delkunskapskrav och centralt innehåll

De nationella proven i samhällskunskap för åk 6 avser att pröva elevernas kunskaper i ämnet enligt kursplanens kunskapskrav. Eftersom kunskapskraven ofta inte direkt pekar ut ett innehåll, så kan man säga att det som provas är kunskapskraven applicerat på det centrala innehållet för samhällskunskap åk 6.

Resultatet blir en ganska stor matris med olika delar av kunskapskraven fördelat på olika innehåll.

De nationella proven kan inte pröva allt detta, men skall ändå utgöra ett stöd för lärares betygssättning.

Kunskapskraven uttrycks ofta i pluralis, det finns ett för nivå E, ett för C och ett för A. Men inom detta kunskapskrav återfinns många delar, ofta väl åtskilda. Vi kallar detta för delkunskapskrav. I det hela kunskapskravet urskiljs sex stycken *delkunskapskrav*. På sidan 2 återfinns de *utan* progressionsuttrycken (dvs de delar som skiljer de olika betygsnivåerna).

Det centrala innehållet för samhällskunskap åk 4-5 återfinns på sidan 3.

Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delkunskapskrav, men över tid avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla.

Olika format

I provrapporten för ämnesprovet i samhällskunskap åk 6 2013 och i en kommande för 2014 (båda finns/kommer att finnas på npsportal.se) görs en längre genomgång varför ämnesprovet måste ha uppgifter av olika format. Mycket kortfattat kan sägas att det är en kombination av ett antal orsaker:

- Fler uppgifter behövs för att eleverna skall kunna visa sina kunskaper och för att provet skall ge ett säkert bedömningsunderlag= många uppgifter = för omfattande att genomföra och bedöma = strukturerade svarsformat behövs
- Olika typer av uppgifter ger olika elever möjligheter att uttrycka sina kunskaper (beroende på kön, bakgrund, lässkicklighet, skrivskicklighet m.m.)

Exempeluppgifterna i samhällskunskap är valda med detta som bakgrund. De är prov på några olika format applicerat på några olika delkunskapskrav.

De är fria att använda för lärare och elever. Det bör dock påpekas att strukturerade svarsalternativ indikerar inte att lätt mätta detaljkunskaper är det avsedda med undervisningen. För att klara de kommande provens strukturerade uppgifter krävs kunskaper ur ett bredare perspektiv.

Sid 2: Delkunskapskrav för åk 6 inom samhällskunskap, Lgr 11

Sid 3. Centralt innehåll för åk 4-6 inom samhällskunskap, Lgr 11

Delkunskapskrav samhällskunskap åk 6, **utan** progressionsuttryck (d.v.s. utan de progressionsuttryck som särskiljer betygsnivåerna, de märks här ut med *):

Delkunskapskrav 1:

Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett * fungerande sätt.

Delkunskapskrav 2:

Eleven kan utifrån något givet exempel föra * resonemang dels om hur individer och grupper kan påverka beslut på olika nivåer, dels om förhållanden som begränsar människors möjligheter att påverka.

Delkunskapskrav 3:

Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv, och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument.

Delkunskapskrav 4:

Eleven redogör för innebörden av de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter och ger exempel på vad rättigheterna kan betyda för barn i olika delar av världen.

Delkunskapskrav 5:

Eleven har * kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra * resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.

Delkunskapskrav 6:

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * resonemang om informationens och källornas användbarhet.

Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll I årskurs 4–6

Individer och gemenskaper

- Familjen och olika samlevnadsformer. Sexualitet, könsroller och jämställdhet.
- Sociala skyddsnet för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.
- Urfolket samerna och övriga nationella minoriteter i Sverige. De nationella minoriteternas rättigheter.

Information och kommunikation

- Informationsspridning, reklam och opinionsbildning i olika medier. Hur sexualitet och könsroller framställs i medier och populärkultur.
- Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt.

Rättigheter och rättsskipning

- Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället.
- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Sambällsresurser och fördelning

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.
- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, landsting och stat använder skattepengarna till.
- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.
- Politiska val och partier i Sverige. Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska skiljelinjer i aktuella politiska frågor som har betydelse för eleven.